

JINA _____

NAMBARI YAKO _____

DARASA _____

102/3

KISWAHILI

FASIHI

MUDA: SAA 2 ½

SHULE YA UPILI YA LLAINACE
MTIHANI WA MWIGA – MIGO KIDATO CHA NNE 2016

MAAGIZO

1. Jibu maswali manne pekee
2. Swali la kwanza ni la lazima
3. Maswali hayo mengine matatu yachaguliwe kutoka sehemu nne zilizobaki yaani: Riwaya, Tamthilia, Hadhithi Fupi, na Fasihi Simulizi.
4. Usijibu maswali mawili kutoka sehemu moja.
5. Kila swali lina alama 20

SEHEMU A: USHAIRI (AL 20) SWALI LA LAZIMA

- a) Angawa mdongo, amekomaa
Kaanga kidogo, dagaa, atakufaa
Kafia kinaya, dagaa, h'ondoa njaa
- Wa kwako udogo, kijana sio balaa
Na sio mzigo, kijana, bado wafaa
Toka kwa mtego, kijana, sinyanyapaa
- Nasaha kidogo, kijana, ukubwa jaa
Jikaze kimbogo, kijana, acha kukaa
Chimbua mhong, kijana, usibung'aa
- Na wake udogo, dagaa, ndani hukaa,
Kuliko vigogo, dagaa, ambaa
Hapati kipigo, dagaa, hakuna fazaa
- Maisha si mwigo, kijana ushike taa,
Sihofu magego, kijana, nawe wafaa
Kazana kidog, kijana, kugaaga

b) Siafu wamekazana

- Nyoka amegutuka, ndani ya shimo kutuna,
Tena amekasirika, hasira zenye kununa,
Nyoka anababaika, shimoni kwa kujikuna,
Siafu wamekazana, nyoka amekasirika.
- Shimoni ataondoka, hilo nataja kwa jina,
Nyoka anajuwa fika, siafu wakiungana,
Nguvu zao zaongezeka, shimoni watagomana,
Siafu wamekazana, nyoka amekasirika.
- Siafu wakijishika, mshiko kushikamana,
Kwamba wanampeleka, sultani wao bwana,
Shimoni wanapofika, nyoka la kufanya hana,
Siafu wamekazana, nyoka amekasirika
- Siafu wanapofika, na nyoka wakikutana,
Nyoka havezi kufoka, huwa ametulizana,
Ndipo nyoka huondoka, na wana wakilizana,
Siafu wamekazana, nyoka amekasirika
- Kupo na kukanganyika, hilo na natujue sana,
Nyoka anapoondoka, siafu hulaliana,
Huuma hupumzika, hapo hakutafanana,
Siafu wamekazana, nyoka amekasirika.

Nyoka akishaondoka, na siafu hujazana,
Shimoni wakipeleka, vyakula kutiliana,
Ndilo walilotaka, wale kwa kutulizana,
Siafu wamekazana, nyoka amekasirika
(S. Abdu Kandoro)

- a) Kwa Kuzingatia vigezo vifuatavyo bainisha bahari za mashairi yote mawili (alama 2)
- b) Eleza toni katika mashairi haya. (alama 2)
- c) Bainisha matumizi ya mbinu zifuatazo (alama 2)
- i) Methali
- ii) Istiari
- Katika shairi (a)
- d) Andika ubeti wa sita wa shairi (b) kwa lugha ya nathari. (alama 2)
- e) Onyesha umuhimu wa kibwagizo katika shairi (b) (alama 2)
- g) Eleza maana ya vifungu vifuatavyo kutokana na washairi
- i) Nyoka hawezi kufoka
- ii) Sihofu magego
- h) Tambua nafsi neni katika mashairi haya. (alama 2)

SEHEMU YA B RIWAYA

Kidagaa Kimemwozoa, Ken Walibora.

2. a) Ajabu hino ajabu, ya nyangumi kufa maji.....
Alokuwa ni hatibu, ameshauma maji.....
Aliyekuwa hanacho, hana anachotamani.....
- i) Eleza muktadha wa maneno hayo (alama 2)
- ii) Huku ukirejelea kila mshororo taja wahusika wanaorejelewa na maneno hayo. (alama 4)
- b) Kwa kurejelea mbinu zifuatazo, taja mifano ya matumizi yake katika riwaya husika.
- (i) Nyimbo (alama 6)
- ii) Barua (alama 8)
- 3" Wenzake wa hirimu yake walikihusudu kwa umahiri wake wa Kiswahili hicho cha pekee, aina ya Kiswahili kisemwacho sana mijini na majijini?"
- a) i) Eleza muktadha wa maneno haya. (alama 4)
- ii) Taja sifa za mhusika anayerejelewa. (alama 8)
- b) Katika jamii ya Kidagaa Kimemwozea, Lugha ya Kiswahili imekumbwa na vizingiti vya kukua kwake. Dhibitisha kauli hii kwa kutoa mifano mwafaka. (alama 8)

SEHEMU YA C : TAMITHILIA
MSTAHIKI MEYA: Timothy Arega.

4. " Sikio la Kufa haliskii dawa" Thibitisha ufaafu wa methali hii huku ukirejelea tamthilia ya Mstahiki Meya. (alama 20)
5. " Ndugu Meya, tumetumwa na makao makuu kuwachukua mwenda kueleza mbele hali hii ya mambo.
- a) Eleza muktadha wa maneno haya. (alama 4)
- c) Taja na uelezea sifa za msemaji wa maneno haya na asasi anayoiwakilisha (alama 4)
- c) Kwa kurejelea tamthilia husika, thibitisha kuwa tukio linalohusika katika muktadha huu ni kinaya, linapolinganisha na sifa za mstahiki Meya. (alama 20)

SEHEMU YA D: HADITHI FUPI: NYEUSI NA HADITHI NYINGINE

6. Aje hapa!
Tunangaika naye!
Eh aje hapa!
- a) Eleza muktadha wa dondoo hili (alama 4)
- b) Fafanua mbinu mbili za kimtindo zilizotumika katika dondoo hili. (alama 2)
- c) Eleza mambo saba yaliyokuwa yakimhangaisha anayezungumziwa. (alama 14)
7. " Nyumbani ni nyubani ingawa pangoni, "
- i) Eleza muktadha wa dondoo hili. (alama 4)
- ii) Jadili ufaafu wa methali hii ukimrejelea mhusika. (alama 10)
- iii) Taja na ufafanue sifa tatu za mhusika anayerejelewa. (alama 6)

SEHEMU E – Fasihi Simulizi (alama 20)

8. a) Eleza maana ya misimu (alama 2)
- b) Kwa kutolea mifano minne onyesha jinsi misimu inavyoundwa (alama 8)
- c) Methali ni nini? (alama 2)
- d) Huku ukitoa mifano jadili mbinu nne za kimtindo za methali. (alama 8)